

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

Фонд Східна Європа

Право законодавчої ініціативи, міжнародний досвід

Інформаційна довідка, підготовлена Європейським інформаційно-дослідницьким центром на запит Народного депутата України

Європейський інформаційно-дослідницький центр створено з метою надання народним депутатам України інформації, яка може бути використана ними у законотворчій діяльності. Діяльність Європейського інформаційно-дослідницького центру здійснюється в рамках програми USAID "Рада: підзвітність, відповідальність, демократичне парламентське представництво", що виконується Фондом "Східна Європа". Більше про центр на сайті <http://euinfocenter.rada.gov.ua/>

Право законодавчої ініціативи в Польщі, Естонії, Словаччині, Словенії, Франції, Іспанії, Португалії гарантоване конституцією країни. Кожна з розглянутих країн має власні підходи до формування переліку суб'єктів законодавчої ініціативи. В усіх з розглянутих країн суб'єктами законодавчої ініціативи є (спільне): уряд, депутати (якщо двопалатний – обох палат). У Польщі, Словенії, Іспанії, Португалії право законодавчої ініціативи мають громадяни. В Іспанії законодавчі органи автономних округів можуть просити уряд прийняти законопроект або надіслати до Ради Конгресу пропозицію закону. Президент має право законодавчої ініціативи тільки в Польщі та Естонії. У Франції та Іспанії уряд подає проект закону, парламент – пропозицію закону.

Таблиця 1.

Порівняльна таблиця, право законодавчої ініціативи

Країна	Законодавство	Право законодавчої ініціативи	Форма ініціативи	Процедура розгляду ініціативи
Республіка Польща	Конституція Республіки Польща (стаття 118) ¹	<ul style="list-style-type: none"> - Депутати Сейму (законопроект повинен бути підтриманий групою депутатів, не менше 15, або комітетом). - Сенат (як ціла палата, проект повинен бути підтриманий групою з 10 сенаторів або комітетом) 	Законопроект.	<p>Ініціатори, подаючи законопроект в Сейм, надають фінансові розрахунки наслідків його виконання.</p> <p>Сейм розглядає законопроект в трьох читаннях.</p> <p>Право вносити поправки до законопроекту під час його розгляду Сеймом мають ініціатори проекту, депутати та Рада Міністрів.</p>

¹ KONSTYTUCJA RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.sejm.gov.pl/prawo/konst/Polski/kon1.htm>.

		<p>Сенату).</p> <ul style="list-style-type: none"> - Президент. - Рада Міністрів. - 100 000 виборців <p>(відповідна процедура встановлена спеціальним законом)².</p>		<p>Законопроект від виборців подає до Голови Сейму представник комітету законодавчої ініціативи (комітет створюється для написання законопроекту від громадян та збору підписів) разом із списком підписів громадян, що підтримують проект.</p> <p>Якщо законопроект відповідає всім вимогам подання, Голова Сейму направляє законопроект до першого читання та інформує представника комітету.</p>
Естонська Республіка	Конституція Естонської Республіки (стаття 103) ³	<ul style="list-style-type: none"> - Депутат Рійгікогу. - Політична група Рійгікогу. - Комітет Рійгікогу. - Уряд Республіки. - Президент, <p>пропонуючи зміни до Конституції.</p> <p>Рійгікогу має право на підставі резолюції, прийнятої більшістю голосів депутатів,</p>	Законопроект. Проект резолюції.	<p>Законопроекти та проекти резолюцій подаються до Голови засідання Парламенту під час виступу з трибуни залу засідань до початку обговорення питань порядку денного. Особа, яка подає законопроект чи проект резолюції, має до двох хвилин для представлення документів.⁴</p> <p>Розгляд законопроекту та проекту резолюції відбувається в трьох читаннях.</p>

² Ustawa z dnia 24 czerwca 1999 r. o wykonywaniu inicjatywy ustawodawczej przez obywateli. [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU19990620688>

³ The Constitution of the Republic of Estonia [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/530102013003/consolide>.

⁴ Riigikogu Rules of Procedure and Internal Rules Act [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/518112014003/consolide>.

		надати рекомендацію уряду Республіки про ініціювання законопроекту.		
Словацька Республіка	Конституція Словацької Республіки (стаття 87(1)) ⁵	<ul style="list-style-type: none"> - Комітети Національної Ради Словацької Республіки. - Депутати. - Уряд Словацької Республіки. 	Законопроект.	<p>Більшість законопроектів розробляється та готується міністерствами. Законопроект подається до Співкеря Парламенту у письмовій формі з необхідною кількістю копій та в електронному вигляді.</p> <p>Якщо законопроект представлений комітетом чи депутатом, необхідну кількість копій письмового варіанту та електронної версії законопроекту надає Канцелярія Парламенту. Законопроект подається з пояснювальною запискою. З читання законопроекту.</p>
Республіка Словенія	Конституція Республіки Словенія (стаття 88) ⁶	<ul style="list-style-type: none"> - Уряд. - Депутати. - Національна Рада. - Принаймні 5 000 виборців. 	Законопроект.	<p>Законопроекти подаються до Голови парламенту.</p> <p>З читання законопроекту.</p>

⁵ Ústava Slovenskej republiky [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://www.nrsr.sk/web/Static/sk-SK/NRSR/Doc/zd_ustava_20170907.pdf.

⁶ Ustava Republike Slovenije (URS) [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=USTA1>.

<p>Французька Республіка</p>	<p>Конституція Французької Республіки (стаття 39)⁷</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Уряд (Прем'єр-міністр). - Депутат або група депутатів. - Сенатор або група сенаторів. 	<p>Урядовий законопроект – проект закону; Парламентський законопроект – пропозиція закону.</p>	<p>Уряд має значний вплив на формування порядку денного парламенту. За підтримки міністрів законопроект міністра-ініціатора, законопроект надсилається до Головного Секретаріату уряду, а потім до Конституційної Ради (зобов'язана консультувати уряд за проектами законів). Урядові законопроекти розглядаються Радою Міністрів і після консультації подаються до однієї з двох палат.</p> <p>Після подання до Національної Асамблеї або Сенату, законопроект публікується та надсилається до постійного чи спеціального комітету для вивчення та підготовки звіту. Комітет може відхилити законопроект, прийняти або внести зміни. Якщо законопроект затверджується комісією, він направляється на обговорення на пленарному засіданні, де його можна відхилити, прийняти або змінити. Після прийняття на пленарному засіданні законопроект направляється до іншої</p>
-------------------------------------	---	---	--	---

⁷ Constitution du 4 octobre 1958 [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://www.legifrance.gouv.fr/affichTexteArticle.do;jsessionid=3435E0E970380B8553F674BCFC08D901.tplgfr26s_1?idArticle=LEGIARTI000019241026&cidTexte=LEGITEXT000006071194&dateTexte=20180712.

				палати. Законодавчі пропозиції, на відміну від проектів законів, можуть бути безпосередньо передані на обговорення на пленарному засіданні, якщо вони не збільшують витрати держави.
Королівство Іспанія	Конституція Іспанії (стаття 87) ⁸⁹	<ul style="list-style-type: none"> - Уряд. - Конгрес. - Сенат. - Законодавчі органи автономних округів. - Народна ініціатива (щонайменше 500 000 автентифікованих підписів). 	Урядові законопроекти (Proyecto de Ley). Неурядові законопроекти – пропозиція закону (Proposición de Ley).	<p>Урядові законопроекти мають пріоритет. Уряд може представити законопроект, який спочатку повинен бути розглянутий Радою Міністрів; потім Рада Міністрів подає законопроект до Конгресу депутатів разом із обґрунтуванням необхідності прийняття даного законопроекту.</p> <p>Конгрес депутатів та Сенат подають пропозиції законів відповідно до Регламентів палат.</p> <p>Законодавчі органи автономних округів можуть просити уряд прийняти законопроект або надіслати до Ради Конгресу пропозицію закону (делегують 3 представників округу для захисту законопроекту).</p>

⁸ Constitución Española [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://www.boe.es/diario_boe/txt.php?id=BOE-A-1978-31229.

⁹ THE SPANISH CONSTITUTION [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.boe.es/legislacion/documentos/ConstitucionINGLES.pdf>.

				<p>Народна ініціатива, вимоги до здійснення регулюються органічним законом.¹⁰ Процес починається з подачі документів в Бюро Конгресу депутатів (la Mesa del Congreso de los Diputados), де вони розглядаються та протягом 15 днів надається висновок про їх допустимість. Підписи можуть бути зібрані в електронному вигляді (Documento Nacional de Identidad electrónico (DNIe)).</p> <p>Законопроекти та пропозиції законів обговорюються в Конгресі на пленарному засіданні, з метою прийняття, накладення вето або внесення змін. Пропозиції закону від Конгресу і від народної ініціативи переходять відразу на наступний етап (вивчення в комітеті).</p>
Португальська Республіка	Конституція Португальської Республіки (стаття 167, ініціативи по відношенню законодавства і референдумів) ¹¹	<ul style="list-style-type: none"> - Депутати. - Парламентські групи. - Уряд. - Група зареєстрованих виборців. - Законодавча асамблея автономного 	<ul style="list-style-type: none"> Законопроекти. Проекти поправок. Проекти референдумів (тільки депутати, парламентська 	<p>Звичайні парламентські закони називаються законами, урядові – декрет-закон.</p> <p>Процес створення декретів-законів здійснюється двома способами:</p> <ul style="list-style-type: none"> - спосіб послідовних підписів, згідно з яким законопроект підписується окремо кожним відповідальним міністром та

¹⁰ Ley Orgánica 3/1984, de 26 de marzo, Reguladora de la Iniciativa Legislativa Popular. [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-1984-7249>.

¹¹ Constituição da República Portuguesa [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.parlamento.pt/Legislacao/Paginas/ConstituicaoRepublicaPortuguesa.aspx>.

		<p>округу (ініціативи повинні стосуватись автономних областей).</p>	<p>група, група зареєстрованих виборців).</p> <p>Проекти законів та пропозиції законів.</p>	<p>прем'єр-міністром, після чого його направляють для оприлюднення Президентом.</p> <p>- колективне схвалення законопроекту Радою Міністрів, після чого він направляється для оприлюднення.</p> <p>Президент може накладати вето на урядові законопроекти, у цьому випадку уряд має можливість архівувати, змінювати або направляти їх до Асамблеї Республіки як пропозицію закону.</p>
--	--	---	---	---

**Інформацію підготувала Валентина Головань,
Аналітик ЄІДЦ**